

Slik bruker du Skriv og les på forskjellig nivå i skriveutviklingen

GAN Aschehoug

Slik kan du støtte barn på 3–10 år i skriveutviklingen

Her er noen forslag til hvordan man kan støtte utviklingen av elevenes lesing og skriving ved å bruke **Skriv og les**. Vær oppmerksom på at aldersreferansene er veiledende og varierer fra barn til barn.

Gi elevene mye ros og oppmuntring, og legg godt til rette for at de får mange muligheter til å øve på skriving og lesing.

Muntlig historiefortelling

Fase 1 (veiledende alder: 3–4 år)

Beskrivelse

Denne tidlige fasen er basert på muntlig språk. **Skriv og les** gir selv de yngste brukerne mulighet for å fortelle historier ved å bruke opptaksfunksjonen.

Slik kan du støtte

Den voksne kan «oversette» barnets lydopptak til skriftspråk ved å skrive barnets muntlige tekst i feltet «voksenskriving». Oversettelsen gir barnet en verdifull innsikt i hva skriftspråk er, og en forståelse for hvordan skriften kan brukes til å kommunisere med. Barnet blir oppmerksomt på både forskjeller og likheter mellom talespråk og skriftspråk, for eksempel mellomrom mellom ord.

Førkommunikativ skriving

Fase 2 (veiledende alder: 4–5 år)

Beskrivelse

I den andre fasen begynner barnet å lage «skriblerier». Barnet later som om det skriver, ved å taste tilfeldige bokstaver på tastaturet. Skrivingen på dette stadiet består for det meste av lange rekker av bokstaver uten mellomrom.

Fase 2 omfatter også «logografisk» skriving, hvor barnet gjenkjenner noen ordbilder som de har sett mange ganger før og kan gjengi skriftlig. På den måten kan barnet for eksempel skrive sitt eget navn eller skrive tekstlogoer som LEGO, Solo, m.m.

Slik kan du støtte

I denne fasen er det viktig å slå på tastelydsfunksjonen, slik at barnet kan høre bokstavnavnene. På den måten lærer barnet å koble bokstaven med bokstavnavnet mens det «skribler».

Fortsett med å oversette skribleriene til konvensjonell skriving (korrekt staving og grammatikk) i feltet «voksenskriving». Da ser barnet hvordan velkjente ord staves. Kanskje vil det plukke opp hvilken for-bokstav et ord har, eller lære å stave høyfrekvente ord som «og», «jeg», «meg» og «deg».

Semifonetisk skriving

Fase 3 (veiledende alder: 5–7 år)

Beskrivelse

Barnet begynner så smått å få en fonologisk forståelse for sammenhengen mellom bokstavenes utseende (grafemer) og bokstavlydene (fonemer). Noen av ordene barnet skriver, har korrekt for-bokstav og kanskje også et par andre korrekte bokstaver.

Slik kan du støtte

Innstill tastelydsfunksjonen til å si bokstavlydene (fonemer) høyt. Fortsett med å lage konvensjonell

skrivning i feltet med voksenskriving. Det hjelper barnet til å lettere forstå forbindelsen mellom bokstaven og lyden. Barnet vil også legge merke til bokstavmønstre og rekkefølgen på bokstavene.

I denne fasen begynner barnet å koble lesingen og skrivningen. Barnet er nå langt mer oppmerksomt på hint i omgivelsene som kan bidra til å hjelpe lesingen på vei, for eksempel bilder og forbokstaver. Når barnets skal lese sin egen **Skriv og les**-bok høyt, er det viktig at barnet leser den konvensjonelle teksten fra feltet med voksenskriving høyt. På den måten vil barnet lære å gjenkjenne de leste ordene i andre bøker og dermed bli bedre til å stave.

Fonetisk skrivning

Fase 4 (veiledende alder: 6–8 år)

Beskrivelse

I den fonetiske skrivningen skriver barnet på en slik måte at det er overensstemmelse mellom bokstavene og lydene. For eksempel kan ordet «sykkel» bli stavet «sykl». Barnet skriver bokstavene i en korrekt lydmessig rekkefølge, men har ennå ikke lært om forskjellige avvik og uregelmessigheter i skriftspråk.

Slik kan du støtte

Selv om barnets skrivning nå har nådd et nivå hvor skrivearbeidet kan leses av andre, har den konvensjonelle skrivningen i feltet for voksenskriving stadig en stor betydning for skriveprosessen. Ved å sammenligne med voksenskrivingen, vil barnet lære hvordan mange bokstaver har forskjellige lyder, særlig når de settes sammen med andre bokstaver. Noen bokstaver er til og med stumme.

Det er viktig at barnet sammenligner sin egen tekst med konvensjonell skrivning, og at barnet leser høyt for familie, venner og klassekamerater.

Barnet vil etter hvert begynne å oppdage og lære om bruken av punktum og store bokstaver.

Sammenlign med de første bøkene i barnets digitale bokhylle og se utviklingen som har skjedd.

Overgangsskriving

Fase 5 (veiledende alder: 8–10 år)

Beskrivelse

Omkring denne alderen begynner barnet å oppdage og lære uregelmessighetene i skriftspråket. Dette er den lengste læringsfasen i skriveutviklingen, og den kan strekke seg over flere år.

Slik kan du støtte

Hvis barnet ikke lenger har bruk for tastelydsfunksjonen, kan den slås av.

Når barnet kan stave mer enn 75 % av ordene riktig, gir det ikke lenger mening å «oversette» det skrevne i feltet med «voksenskriving». Det vil være både tidskrevende og unødvendig.

I stedet kan læreren/forelderen gjøre følgende:

- Skrive det ordet som ikke er stavet korrekt, i feltet med «voksenskriving».
- Skrive en kommentar som kan guide barnet, slik at barnet selv kan rette. For eksempel «Finn og rett to ord som ikke er skrevet korrekt.» eller «Husk å bruke punktum og stor forbokstav.»

gan.aschehoug.no/skrivogles

GAN ASCHEHOUG

Sehestedsgate 3, postboks 363 Sentrum, NO-0102 Oslo

Telefon: 24 14 76 00, ordretelefon: 24 14 76 25

forlag@gan.aschehoug.no

www.gan.aschehoug.no